

J.R.R. Tolkien

HOBBITUL

Trilogia STĂPÂNUL INELELOR

Frăția inelului

Cele două turnuri

Întoarcerea regelui

SILMARILLION

COPIII LUI HURIN

POVEȘTI NETERMINATE

LEGENDA LUI SIGURD ȘI A LUI GUDRUN

ROVERANDOM

DOMNUL BLISS

SCRISORI DE LA MOŞ CRĂCIUN

J.R.R. TOLKIEN

Povestea lui
KULLERVO

Povestea lui Kullervo / J.R.R. Tolkien ; trad. din lb. engleză: Alexandru Maniu prin Graal Soft. - București : RAO Distribuție, 2019

ISBN 978-606-006-198-4

I. Maniu, Alexandru (trad.)

821.111

RAO Distribuție

Str. Bârgăului nr. 9-11, sect.1, București, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

J.R.R. TOLKIEN

The Story of Kullervo

Text și materiale de J.R.R. Tolkien © The Tolkien Trust 2010, 2015,
Introducere, note și comentarii © Verlyn Flieger 2010, 2015

 și Tolkien® sunt mărți înregistrate
ale Tolkien Estate Limited

Originalul publicat în limba engleză de
Harper Collins Publishers Ltd.
sub numele *The Story of Kullervo*

Ilustrațiile și paginile de manuscris sunt reproduse prin ambilitatea
Bibliotecii Bodleian a Universității Oxford și sunt selectate din colecția
MS Tolkien Drawings 87, paginile 18, 19, MS Tolkien B 64/6 paginile 1, 2,
6 & 21 și MS Tolkien B 61, pagina 126.9.
Toate drepturile rezervate

Traducere de
Alexandru Maniu prin GRAAL SOFT

© RAO Distribuție, 2016
Pentru versiunea în limba română

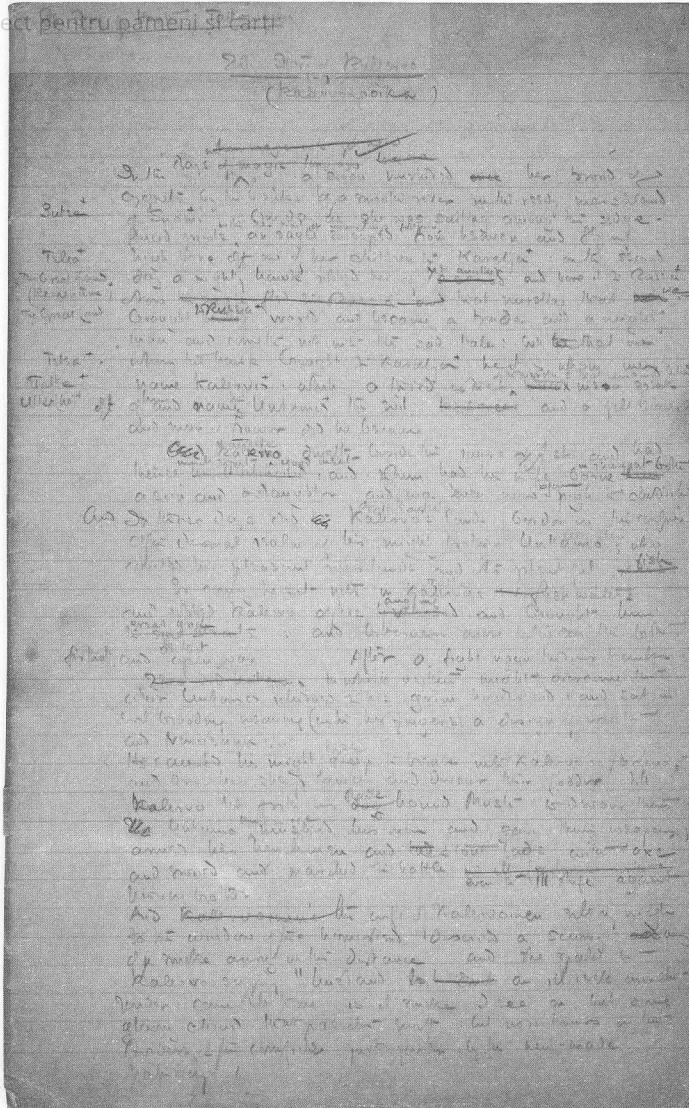
2019

ISBN 978-606-006-198-4

TABELUL ILUSTRAȚIILOR

CUPRINS

Tabelul ilustrațiilor.....	7
Prefață.....	9
Studiu introductiv.....	11
Povestea lui Kullervo.....	29
Tabelul numelor	63
Schița povestirii (ciornă).....	67
Note și comentarii.....	71
Introducere la eseuri.....	86
Despre <i>Kalevala</i> sau Tărâmul eroilor.....	89
Note și comentarii.....	109
<i>Kalevala</i> (ciornă dactilografiată).....	117
Note și comentarii.....	140
Tolkien, <i>Kalevala</i> și <i>Povestea lui Kullervo</i> de Verlyn Flieger.....	145
Bibliografie.....	172

2. Primul folio al manuscrisului
[MS Tolkien B 64/6 folio 2 recto].

Povestea lui Honto Taltewenlen^[1]

POVESTEA LUI KULLEROV

(Kalervonpoika)^[2]

Demult, {în vremuri de magie} {pe când magia abia se născuse}^[3], o lebădă își creștea pui pe malul unui râu lin, printre smârcurile acoperite cu trestie din Sutse^[4]. Într-o zi, în vreme ce-și croia drum prin iazurile străjuite de rogoz, urmată îndeaproape de micuții ei, un vultur s-a năpustit din înaltul văzduhului, i-a însfăcat un pui și l-a dus în Telea; a doua zi, un uliu semet i-a răpit încă un micuț și l-a dus în Kemenüme^[5]. Și puiul dus în Kemenüme a crescut, s-a făcut negustor și nu mai apare în această poveste tristă: dar cel dus de uliu în Telea^[6] e cel căruia i se spune Kalervo^[7], în vreme ce al treilea pui, care a rămas cu maică-sa și pe care oamenii îl numesc adesea Untamō^[8] cel Hain, a devenit un vrăjitor de temut.

Iar Kalervo sălăsluia în preajma râurilor pline cu pești, unde se îndeletnicea cu pescuitul și unde avea parte de carne gustoasă. Nevastă-sa a adus pe lume în acei ani un fiu și o flică și se pregătea să nasă acum pentru a treia oară^[9]. Iar în acele zile, pământurile lui Kalervo se învecinău cu ținutul mohorât al temutului său frate, Untamo, care râvnea la meleagurile sale scăldate de râuri bogate în pește.

Așa că Untamo și-a aruncat năvoadele în apele unde pescuia Kalervo și l-a lipsit de ocupație, provocându-i

nespusă mähnire. și-așa au ajuns cei doi frați mai întâi să-și poarte pizmă și în cele din urmă să se războiască. După ce luptără pe malul râului, fără ca vreunul să iasă biruitor, Untamo se întoarse la gospodăria sa întunecată și căzu pe gânduri necurate, croind urzeala mâniei și a răzbunării sale.

Și-a trimis vitele să dea năvală pe păsunile lui Kalervo, să-i gonească oile și să-i devoreze nutrețul. Atunci, Kalervo și-a asmuțit dulăul negru, Musti^[10], ca să le sfătie. Furios peste măsură, Untamo și-a strâns oamenii și le-a dat arme, i-a înarmat pe lachei și pe slugi cu topoare și săbii și a purces la luptă chiar împotriva frățanelui său, din pricina acestei zâzanii nenorocite.

Iar soția lui Kalervoinen, care ședea lângă fereastră, desluși norii de fum ce se ridicau de la armata din depărtări și i se adresă lui Kalervo, zicându-i:

– Privește, bărbate, ce vaporii necurați se înalță în zare! Vino la mine! Să fie fum ce-mi văd ochii sau un nor gros și întunecat ce înaintează cu iuțelă, iar acum plutește la marginea ogoarelor, lângă poteca cea nouă?

Dar Kalervo grăi cu inima strânsă:

– Ce vezi acolo, nevastă, nu e abur de fum tomnatic, nici umbră trecătoare, ci mă tem că norul de-l zărești nu va trece cu iuțelă înainte să o abată o furtună înveninată asupra casei și a neamului meu.

Amândoi zăriră atunci ceata lui Untamo, puzderia de oșteni, voinicia lor și roșul aprins al veșmintelor. Oțelul de la cingători scăpăra unde atârnau paloșele, în mâinile lor luceau bărzile zdravene, iar de sub coifuri aruncau priviri amenințătoare, căci Untamoinen se înconjura mereu de mojici cruci și netrebniți^[11].

Oamenii lui Kalervo erau plecați cu treabă pe ogor, și apucând barda și scutul, bărbatul se repezi de unul singur

asupra vrăjmașilor și fu răpus în scurt timp chiar în propria-i curte, lângă ocolul vacilor, în razele soarelui tomnatic, la vreme de seceriș, copleșit de numărul dușmanilor. Untamoinen, ticălosul, zdrobi trupul fratelui său dinaintea nevestei sale și puse gând rău neamurilor și pământurilor sale.^[12] Sălbaticii lui răpuseră pe oricine le ieși în cale, om sau dobitoacă, cruțându-i doar pe nevasta lui Kalervo și pe cei doi copii ai săi, dar luându-i ca robi în sălașul său mohorât din Untola^[13].

Amărăciunea o cuprinse atunci pe femeie, căci îl iubise nespus pe Kalervo și ea, la rându-i, îi fusese dragă, și că sălășlui mai departe în casa lui Untamo fără să-i mai pese de nimic sub soare. Și nu după multă vreme îi zămisli în tristețea ei pe princii lui Kalervo^[14]: un băiețel și o fetiță veniți împreună pe lume. Puternic era băiatul și frumoasă foc era fata și se îndrăgiră din primele ceasuri. Însă inima mamei era împietrită, și că nu avu ochi pentru frumusețea lor și nu fu chip să-și aline durerea, căci gândul o purta la casa lor de odinioară, la râul lin și la apele bogate în pește și stuf și, totodată, la răposatul Kalervo, tatăl copiilor, și că-l botează pe băiat Kullervo^[15], adică „mânie“, iar pe fată Wanōna^[16], adică „tânguire“. Iar Untamo îi cruță, închipuindu-și că se vor face într-o bună zi robi voinici și îi vor îndeplini poruncile, îngrijindu-se de toate trebuințele lui fără să fie nevoie să-i plătească la fel ca pe restul mojicilor săi sălbatici. Dar văduviți de grija mamei lor, cei doi copii crescă ca buruienile, legănați în silă de părinti vitregi în robie^[17]; iar de la sănul celor care nu îi zămislisera doar amărăciune.

Forța nedomolită a lui Kullervo se preschimbă într-o voineță neimblânzită, astfel că nimic nu mai stătea în calea dorinței sale și nimic nu-l mai putea răni. Iar Wanōna crescă și ea, o sălbatică fecioară cu dor de ducă, și de cum deprinse a merge, se abătu în cumplitul codru Untola, la o vîrstă

Resped fragedă, căci acești copii erau cu-adevărat nemaipomeniți, la o generație depărtare de cea a magiei^[18]. Iar Kullervo îi semăna întru toate, fiind năbădăios și greu de stăpânit, până într-o zi când, cuprins de mânie, își zdrențui scutecele și făcu așchii leagănul său din lemn de tei; însă oamenii îi prevesteau un viitor înfloritor, de mare viteaz, iar Untamo se bucura, gândind că, într-o bună zi, acest luptător voinic și neînfricat îl va sluji.

Și lucrurile se arătau întocmai aşa, căci la doar trei luni, Kullervo, înalt de-un cot și-o palmă^[19], se ridică dintr-o dată și îi grăi astfel mamei sale:

– Măicuța mea scumpă, de ce jelui este atâtă?

Iar maică-sa îi povestii atunci despre mișealeasca ucidere a lui Kalervo în propria-i casă și despre cum fusesese spulberată toată agoniseala lui de către frate-său, Untamo, și despre lacheii săi, și cum doar dulăul său, Musti, scăpase nevătămat și se întorsese de pe ogor doar pentru a-l găsi pe stăpânul lui mort, iar pe soția stăpânului și pe copiii săi luati robi, aşa că pornise pe urmele lor, în bejenie, și se oprise în codrii albaștri ce împrejmua cetatea lui Untamo, unde trăia acum ca o jivină, de teama slugilor lui Untamo, și din vreme în vreme ucidea câte-o oaie, iar urletele sale puteau fi auzite adesea în tocul noptii, astfel că slujitorii lui Untamo spuneau că este dulăul lui Tuoni^[20], Stăpânul Morții, cu toate că nu era aşa.

Iar după ce-i istorisi toate acestea, maică-sa îi dădu un pumnal strănic, cu lucrătură ciudată, pe care Kalervo îl purtase mereu la cingătoare când plecase la drum lung. Era un pumnal teribil de ascuțit, făurit în zilele sale întunecate, pe care ea îl coborâse de pe perete când îi sărise în ajutor soțului ei iubit.

Apoi se adânci în măhnirea ei, iar Kullervo rosti cu glas tare:

– Când voi mai crește și voi fi mai voinic, cu-acest pumnal voi răzbuna moartea tatălui meu și lacrimile tale, mamă, care m-ai adus pe lume.

Fu singura dată când rosti acest jurământ, dar cuvintele sale ajunseră la urechea lui Untamo, care se cutremură de mânie și de teamă și înțelesă că pruncul avea să-i prăpădească neamul, căci în el clocotea săngele lui Kalervo.

Din ziua aceea ticii tot soiul de nenorociri pentru flăcău (căci, ca prin minune, pruncul se făcuse voinic peste noapte) și doar sora lui geamănă, fecioara Wanōna (căci și aceasta devenise, ca prin minune, înaltă și frumoasă), se milostivii de el și îl însotii în preumblările lui prin codrii albaștri: și, cu toate că fratele și sora lor mai mari (despre care istorisirea amintește la început) se născuseră liberi și-și văzuseră tatăl la chip, erau mai robi decât cei doi orfani născuți în sclavie, arătându-i supunere lui Untamo și ducându-i la îndeplinire toate poruncile ticăloase; și nici nu catadicseau să aline în vreun fel suferința mamei lor, care le purtase de grija în vremurile îmbelșugate petrecute pe malul râului.

Tot hoinăriind prin pădure, taman la un an și o lună de la moartea tatălui lor, cei doi copii neîmblânziți dădură peste dulăul Musti. Acesta îi povestii multe lui Kullervo despre tatăl său, despre Untamo, despre lucruri întunecate, învăluite în negura timpului, dinainte chiar de vremea magiei, dinainte chiar ca oamenii să-și întindă năvoadele în mlaștina Tuoni^[21].

Musti era cel mai înțelept dintre dulăi: nimeni nu vorbește despre locul și clipa în care a fost fătat, ci numai despre cumplita sa forță și voinicie, precum și despre nemăsurata sa înțelepciune, iar Musti legase prietenșug cu sălbăticinile, stăpânind taina prefacerii, iar acum se putea infățișa ca lup, sau ca urs, sau ca vită de mari sau mici dimensiuni, și mai

Respeștia și alte farmece pe deasupra. În noaptea cu pricina, dulăul îi preveni de ticăloșile pe care le punea la cale Untamo, care-și dorea mai mult decât orice să-l ducă pe Kullervo la pieire {iar lui Kullervo, i-a dăruit trei fire din blana sa^[22], zicându-i: „Kullervo Kalervanpoika, dacă vei fi vreodată în primejdie de moarte, ia un fir în mâna și grăiește astfel: «Musti, o, Musti, fie ca magia ta să-mi vină în ajutor», iar farmecele mele te vor scoate de la ananghie...”}.

A doua zi, Untamo porunci ca Tânărul Kullervo să fie vârât într-un butoi și azvârlit în apele unui pârâu năvalnic, despre care flăcăul își spuse că era Tuoni, Râul Morții: dar când slugile lui Untamo cercetară pârâul trei zile mai târziu, descoperiră că băiatul ieșise nevătămat din butoi și ședea acum pe valuri, pescuind cu o undiță de aramă cu fir de mătase, iar din acea zi deveni un pescar neîntrecut. La mijloc erau farmecele lui Musti.

Căutând din nou să-l ducă la pieire, Untamo își trimise slugile în pădure ca să strângă mesteceni și pini falnici din care se scurgea rășina, pini cu mii și mii de ace. Mai strânseră și câteva căruțe de coajă, dar și frasini înalți de o [sută] de stânjeni^[23]: căci întunecații codri din Untola erau cu-adevărat semeți. Și-au făcut din toate acestea un rug, ca să-l ardă pe Kullervo.

Aprinseră focul sub rug, lemnele părâiră și trosniră, iar miroslul de buștean ars și fumul încăios le pârjoliră gâtlejurile, apoi văpăile roșii se înălțără spre cer și în vâltoarea lor îl azvârliră pe Kullervo. Focul arse două zile și încă una, iar băiatul era tot acolo, afundat până la genunchi în cenușă și până la coate în jar, strângând cu o greblă de argint cele mai încinse bucăți de jăratic, fără ca el să fie pârjolit câtuși de puțin.

Atunci Untamo, orbit de furie că vrăjitorile sale nu dădeau roade, îl spânzură în chip rușinos de un copac.

Acolo rămase copilul fratelui său Kalervo, atârnat de crengile unui falnic stejar timp de două nopți și încă una, până când Untamo trimise un slujitor la revărsatul zorilor ca să vadă dacă Kullervo își dăduse duhul în streang. Iar slujitorul se întoarse însăpăimântat și grăi astfel: „Stăpâne, Kullervo nu a pierit încă: nici nu și-a dat duhul în streang, ci ține în mâna un pumnal mare cu care a cioplit tot soiul de minunății în arbore, a cărui scoarță e presărată de sus până jos cu figuri ornate și-unde un pește uriaș atîne privirile (căci acesta era vechiul blazon al lui Kalervo), apoi lupi, urși și un dulău cât toate zilele, venit parcă din marea haită a lui Tuoni“.

Magia care-l salvase pe Kullervo de la pieire se găsea în ultimul fir de păr primit de la Musti, iar pumnalul era temutul Sikki^[24], care îi aparținuse tatălui său și pe care maică-sa i-l dăruise. Din acea clipă, Kullervo l-a prețuit mai mult decât tot aurul și argintul din lume.

Temându-se de magia care-l proteja pe băiat, Untamoinen se lăsa păgubaș vrând-nevrând și-l puse la muncă, aidoma unui rob, fără plată și fără de-ale gurii. Ar fi fost răpus, fără îndoială, de foame dacă nu s-ar fi milostivit de el Wanōna, care, cu toate că Unti nu se îngrijea nici de ea prea mult, îi dădea și lui din puținul ei. Nici urmă de milă pentru cei doi gemeni din partea fratelui și a surorii lor mai mari, care căutau să nu iasă din cuvântul lui Untamo, nădăjduind la un trai mai ușor; iar în Kullervo crescă mânia de la o zi la alta, astfel că flăcăul deveni tot mai posac și mai violent. Și tuturor le vorbea cu obidă, mai puțin surioarei sale, cu toate că și ei îi mai arunca din când în când vorbe de ocară.

Astfel, când Kullervo se făcu înalt și voinic, Untamo îl chemă dinaintea lui și îi zise:

– Te-am luat în slujba mea și te-am răsplătit după cum am cresut de cuviință, potrivit destoinicieei tale: mâncare

Respectă și potolești foamea ori o măciucă la căpătană. A sosit vremea să trudești cu brațele, să-mi slujești aşa cum îți poruncesc. Du-te de-mi taie un lumeniș în hătișurile învecinate din Pădurea Albastră. Pleacă!

Iar Kuli porni la drum fără mâhnire în suflet, căci, deși avea numai doi ani, se și vedea bărbat acum, că ținea o secure în mâna, iar în drum spre pădure cânta.

Balada din codru a lui Sâkehonto:

Sunt bărbat în toată firea^[25]
 Deși ierni nu am prea multe,
 Însă primăvara-n codru
 Încă-i proaspătă și dulce.
 Căpătat-am și noblețe,
 Voinicie am cât zece
 și dârzenia lui tata.
 Primăvara în pădure
 Mă cuprinde Sâkehonto.
 O, topor, frate de cruce,
 Demn de orice căpetenie,
 Fagi să doborâm degrabă
 Să-i prefacem în surcele:
 Căci te-implânt în zorii zilei,
 Iară seara-ți fac mânărul;
 Să retezi trunchiuri cu furie
 Să trezești din somn și munții,
 Arbori, zguduind pământul,
 Primăvara, în pădure,
 De-a ta lovitură, frate.

Astfel trecea Sâkehonto prin codru, lovind cu securea în stânga și-n dreapta, în tot ce-i ieșea în cale, nepăsător la prăpăd și la grămezile de bușteni lăsate în urmă, căci era

tare voinic. Ajunse la un crâng des, aflat sus, pe povârnișul munților mohorâți, dar purcese fără teamă, căci dragi și erau sălbăticinile, iar magia lui Mauri [Musti] îl păzea de rele, iar acolo puse ochii pe cei mai falnici dintre arbori și și doboră, retezându-i pe cei zdraveni dintr-o lovitură, iar pe cei mai subțiri, din jumătate de lovitură. Când văzu săpte arbori semetă prăvăliți dinaintea lui, dintr-o dată își azvârli securea, despicând un stejar uriaș care gemu prelung; dar toporul rămase înfipt acolo, tremurând până-n vârful cozii.

Iar Sâki strigă:

– Să trudească Tanto, Stăpânul Iadului, la asemenea munci, iar asupra lemnului să-l abată pe Lempo^[26].

Apoi cântă:

Să nu răsară-aici lăstar,
 Nici fir de iarbă-n veci să crească,
 Cât timp pământul va dura
 și-n aur, luna strălucească,
 Cernindu-și razele ușor
 Prin ramurile codrului.
 Iată, sămânța-i în pământ
 Mlădița, uite, se ivește,
 Frunza-i moale se desface
 și-apar pe rând știuleți verzui.
 Să nu rodească-n veci, mă rog,
 Nici spicul galben, greu de bob,
 În poiana dintre arbori,
 În codrul lui Sâkehonto.

După o vreme veni și Últ ca să arunce o privire, să vadă cum robul său, fiul lui Kampo, croise drum prin pădure, dar, în loc de lumeniș, găsi un prăpăd fără margini, căci cei mai de seamă arbori fuseseră doborâți. Drept urmare, își